

FRANCISCI FLORENTIS,

JURISCONSULTI,

Aurelianensis primùm, deinde Parisiensis

ANTECESSORIS,

OPERA JURIDICA,

Studio J. DOUJATII Ant. Paris. collecta,

ATQVE IN DVAS PARTES DIVISA.

Quarum Prima complectitur Tractatus vivo Autore variis temporibus editos, qui nunc ex ipsius autographo emendati & aucti prodeunt.

Secunda verò continet opera inedita, sive postuma.

In quibus fusè & exactè ex certis Conciliorum, Decretalium atque Historiarum monumentis explicantur, quæ tum ad veterem, tum ad recentiorum Ecclesiæ universæ, atque imprimis Gallicanæ disciplinam pertinent.

Accedunt Indices varii, Tractatum, præcipuorum Caputum, Autorum, ac Rerum & verborum.

Adiecti sunt ad calcem primæ Partis duo Tractatus, alter de Officio Archidiaconi autore NIC. JANVARIO; alter de Absolutione ad Cautelam, autore J. TOURNET.

TOMUS SECUNDUS.

PARISIIS,

Sumptibus JOANNIS DE LA CAILLE, viâ Jacobæâ, ad insigne Prudentiæ.

M. DC. LXXIX.

CUM PRIVILEGIO REGIS CHRISTIANISSIMI.

SYNOPSIS TRACTATUUM SECUNDÆ PARTIS.

Ad Gratiani Causæ x i. Quæstionem primam.

TRACTATUS

De Jurisdictione Ecclesiastica.

P RÆ F A T I O N I S.

CAUSA xi. in tres quæstiones dividitur. Prima quæstione agitur de foro competenti Clericorum ; quæ quidem quæstio dividitur à Gratiano in tres partes, à quo etiam aliquot celebres quæstiones admiscuntur. pag. 1. & 2

Proponitur quæstio hac ab Autore, utrùm Episcopi jurisdictionem habeant ex Legibus Romanis. Resolvitur negativè. 2. & 3

At Ecclesiæ competit jurisdictio spiritalis de rebus fidei, de sacris & moribus tam in Laicos quàm in Clericos. Probatur Imperatorum & Patrum Ecclesiæ autoritate. 3

Ad quos pertineat ea jurisdictio : cujus tres gradus constituuntur. 4
Gratiani Interpretes Clericorum causas dividunt in criminales, civiles, & spirituales : in quibus omnibus ex Canonibus à Gratiano relatis contendunt Clericos apud Ecclesiasticum judicem esse conveniendos : quod tamen prædicti Canones planè non evincunt : contra verò Laicos apud secularem Magistratum debere conveniri, quibusdam casibus exceptis. 4. 5

Ad Can. i. & 46.

Excutitur Canon primus desumptus ex Cui Epistola, quæ supposititia esse convincitur. 5

Can. 46. desumptus ex Can. 9. Conc. Chalcedonensis explicatur : In quo Can. agitur tantùm de civilibus Clericorum causis inter Clericos, quæ vel Episcoporum judicio, vel electorum judicium arbitrio decidi ju-

SECUNDÆ PARTIS.

bentur. Antea liberum erat tam Clericis quàm Laïcis apud Laïcum judicem, certum tamen & Imperatorum Legibus definitum, vel apud Episcopalem audientiam litigare; exceptis Ecclesiasticis negotiis & delictis, quæ apud Episcopos tantum tractabantur. 6. 7

Canon Chalcedon. pertinet tantum ad Orientales Ecclesias, & Patriarcha Constantinopolitano privilegium indulsit. 7

Tres fuerunt in Oriente Diœceseon Exarchi, quorum auctoritatem sex-
tum ad se traxit Constantin. Patriarcha, iis solo primatus nomine re-
lictis. 7

Prædictus Can. 9. (Chalced. refertur cap. 1. de foro competenti, & inser-
tum etiam est Capitulari Aquisgranensi. 7. 8

Ex eo Canone si judicare neglexerit aut noluerit Episcopus, Clericis pu-
blicos judices adire licet. 8

Ad Can. 2. 3. 6. 17. 25. 42. 43. 44. & 47.

Conjunguntur isti Canones, quia desumpti ex Conciliis Gallicanis, inter
quæ omisus à Gratiano temporis ordo, ut & ab eo prætermis-
sa Concilia suppleantur, ex quibus eruitur Ecclesiæ Gallicanæ disciplina circa
forum competens Clericorum. 8. & seqq.

Primum occurrit Conc. Arelat. II. Can. 31. sequitur Conc. Andegav.
Can. 1. ad cujus explicationem scripta fuit Synodica epistola ad Episcopos
& Presbyteros Turonica provincia, quæ malè Leoni I. à quibusdam
tribuitur. 8. 9

Sequitur Conc. Agathensis Canon 32. Lapsus Gratiani notatur. Accedit
Aurelianensis III. Concilii Can. 32. quem malè Gratianus tribuit
Marcellino. Proximum est Conc. Autissiodorense, ut & Matisco-
nense I. 9. 10

Origo Criminum, quæ vulgò privilegiata vocantur apud nos. 11

Quid in Concilio Matiscon. II. quid in Parisiensi V. circa forum Cle-
ricorum fuerit statutum. Illorum Conciliorum Canones ex parte au-
toritate regia temperati & restricti. 11

Concilio Remensi firmatur Canon Concilii Parisiensis V. Concilio verò
Cabilonensi II. prohibentur judices publici per parochias & Monasteria
discurrere. 12

Nulla deinceps per integrum ferè seculum Concilia in Gallia congregata;
ideo nihil circa jurisdictionem Ecclesiasticam constitutum ad Concilium
usque Vernense sub Pipino. 12

Ad Can. 4.

Canon 4. Cone. Nicæno falsò tribuitur. Desumptus est ex Julii epistola
ad Orientales, sed supposititia, cujus autor expressit ex parte veterem ju-
diciorum in Ecclesiâ Africana morem: qui mox exponitur. 13

Malè Gratianus Canon 34. II. q. 6. negationem detraxit, motus fortè
contrario sui temporis usu. ibid.

SYNOPSIS OPERUM

Ad Can. 5. & 41.

Prima pars Canonis 5. desumpta est ex L. 3. C. Theod. de Episc. Jud. quam Gratianus mutilam retulit. Explicatur quid in ea Lege contineatur. 14

Pars 2. descripta est ex Hist. Eccles. Rufini. ibid.

Desumitur Can. 41. ex epist. Gregorii Magni, ex qua mendum corrigitur. 15

Ad Can. 7. & 14.

Hi duo Canones desumpti sunt ex supposititiis epistolis Marcellini & Alexandri, quarum autor Apostoli consilium 1. ad Cor. cap. 6. imitari voluit, sed ab ejus verbis & sententia deflexit. 15

Ad Can. 8.

Can. 8. falsò quoque tribuitur Bonifacio Papa. Descriptus est ex Novella Justiniani 123. seu potius ex Juliani epitome, cujus sententia exponitur. 16

Ad Can. 9. 10. & 33.

Tres isti quoque Canones supposititii sunt, & falsò tribui Silvestro convincuntur. Qua ratione Episcopi & Clerici reliqui testimonium ferant. 16

Ad Can. 11. 19. 20. 42. 43. & 44.

In his Canonibus explicandis, qui pertinent ad forum Clericorum, servatur ordo temporis. Priores occurrunt Can. 19. & 42. desumpti ex Cone. Carthag. III. 17

Can. 43. pœna statuitur adversus Clericos qui ad Ecclesiasticum Judicium vocati, negotium ad seculare judicium transferunt. 17

Canon 44. Canonis 43. summam tantum continet: qui Canon 43. multis in locis refertur. ibid.

Canonis 19. species desumenda ex Conciliis Africanis. Eo constituitur pœna adversus Episcopos, qui sua sede relicta alias occupant. 17, fine. 18

Ecclesia solet confugere ad Imperatores vel Magistratus ad coercendos contumaces. 18. 20

Explicatur Can. 20. & Can. nec licuit Dist. XVII. qui pertinent ad schisma exortum occasione trium Capitulorum in V. Synodo damnatorum, cujus historia refertur. 19. 20

Schismatici Italia Episcopi Synodum adversus V. Synodum convocaverant, quod non licet: sed si quod dubium occurrat, ad Apostolicas Sedes est recurrendum. 20

SECUNDÆ PARTIS.

Severior videtur Pelagii I. sententia, clementior S. Augustini. ibid.
Can. 11. explicatur, quo prohibentur Clerici secularia judicia ab Imperatore postulare, non item Ecclesiastica; quod exemplis confirmatur. 21
Can. 42. exponitur. 21

Ad Can. 12. 13. 15. & 16.

Can. 12. & 13. autor Gelasius, qui secundum Gothorum leges causam Clericorum à seculari judicio ad Ecclesiasticum transfert. 22. 23
Can. 15. & 16. confirmatur hac juris regula, actorem forum rei sequi debere. 23
Servi, Originarii & Ascriptitii Clerici vel Monachi nisi volentibus dominis non poterant fieri. 23

Ad Can. 18. 21. 22. 23. 24. 25. & 31.

Agitur in iis Canonibus de Conjuratationibus Clericorum, vel etiam Laïcorum, quæ ne boni quidem alicujus prætextu fieri debent. Hæ quandoque Gelongia, Collecta & Confratria vocantur. 24

Ad Can. 26. 29. 30. 32. 33. & 34.

Colligit Gratianus hos omnes Canones ad probandam summam jurisdictionis Ecclesiasticæ auctoritatem tam in Laicos quam in Clericos: sed malè; hi enim Canones, excepto Can. 26. supposititii probantur. 26

Ad Can. 27. & 28.

Hi duo Canones pertinent ad Tributorum præstationem pro possessionibus Ecclesiasticis: immunitates tamen concessæ Christianorum Imperatorum liberalitate & Regum nostrorum, à quibus & Mansus Parochiis rusticis attributus. Quid sit mansus. 26. & 27

Ad Can. 35. 36. & 37.

His Canonibus refertur & confirmatur Constantini M. constitutio ad Episcoporum honorem, & jurisdictionem in causis civilibus pertinens. 27
Ipse postea Constantinus & sequentes Imperatores illam legem sic temperaverunt, ut Episcopis inter volentes arbitrium sit relictum citra provocationem, ac in negotiis duntaxat civilibus, non criminalibus: in quibus tamen communi partium consensu in Ecclesia Africana judices eligi obtinuit speciali more, qui nempe judices ordinarii essent, non arbitri, & à quibus non licebat provocare. 28. 29
Explicantur Leges 7. & 8. Cod. de Episcopis & Cleric. & jus per eas constitutum comparatur cum Ecclesia Africana more. ibid.
Procedente tempore jus illud immutatum, & appellationes admissæ ab Episcoporum sententiis. 30

SYNOPSIS OPERUM.

*Lege Constantini unicum Episcopi testimonium idoneum ad probationem ;
sed id mutatum.* 30. 31

Ad Can. 38. 39. 40. & 45.

Can. 38. 39. & 40. agitur de Ecclesia Romana Defensoribus. 31. & 33
*Can. 45. fusius explicatur, cujus occasione exponuntur Justiniani Novellæ
79. 83. & 123. & quodnam esset ex Imperatorum Rom. constitutionibus
competens forum Clericorum, tum in Civilibus negotiis, tum in delictis,
sive publicis, sive Ecclesiasticis : quibus Legibus ipsi Summi Pontifices
olim parebant.* 31. 32. 33

Ad Can. 48. & 49.

*Can. 48. firmatur regula, qua dicitur actor sequi debere forum rei : Can.
verò 49. dicitur, Clericum non teneri sententia quam Judex secularis
tulerit.* 33

Ad Can. ult.

Ejus Canonis explicatio ex Glossa & Cujacio desumenda. 33

Ad Gratiani Causas XVI. XVII. XVIII. XIX. & XX.

TRACTATUS

De statu Regularium.

P R Æ F A T I O N I S.

NON rectè Monachorum & Monasteriorum origo repetitur ab Elia
& Prophetis, non à Joanne Baptista, non à Marco Evangelista :
verior est quæ à Paulo, Antonio & Antonii discipulis deducitur. Erra-
vit ea in re Eusebius, Philonis verbis deceptus. 34. 35

Vita subinde Monastica per Orientem à Sancto Basilio propagata fuit. Tar-
dius verò pervenit ad Occidentem, in quem primum à sancto Martino
fuit inducta. 35. 36

Enumerantur antiquissima Monasteria, quæ tum primum in Gallia maximè
condita sunt. 36. 37

Monasteriorum fundatores in Occidente, spreteis quandoque Orientalium
institutis, novas regulas condebant. De his Cassiani judicium, & strictim
de quibusdam antiquorum regulis. 37. 38

Monachorum quatuor species. Cœnobita : Anachoreta ; Sarabaita ; &
Gyrovagi sive Circumcelliones. Cœnobarum & Anachoretarum genus
optimum : aliorum pessimum. 38. 39

Eremita iidem qui Anachoreta, Eremitarum duplex genus. Dua tan-
tùm

SECUNDÆ PARTIS.

suum Monachorum vera species, Cœnobitarum & Anachoretarum agnoscebantur: reliqui reprobat. Primum S. Basilius de solitudine Monachis in urbes deduxit, & Anachoretas cum Cœnobitis conjunxit. 39.
40.

Ad Quæstionem I. Causæ XVI.

- Mens & propositum Autoris in explicanda hac quæstione.* 41
Exponitur Gratiani Methodus in tractatu Causæ XVI. 41
Qui permixtim à Gratiano in 1. quæst. referuntur Canones, distribuuntur in quinque ordines, servata serie temporum, à Gratiano neglecta. 41
Priori ordine recensentur Canones ex Conciliis desumpti. 2º. ex SS. Pontificum epistolis. 3º. ex dictis SS. Patrum. 4º. ex Scriptoribus Apocryphis. 5º. ex Imperatorum legibus excerpti. 42
Universam quæstionem in sex partes dividit Gratianus, quarum duas posteriores Autor omittit. In prima quæ à Canone 1. ad 20. porrigitur, querit, an Monachis liceat Parochorum & Clericorum munera obire. 42. 43
In 2. parte à Can. 21. usque ad Can. 37. probare nititur Monachos in Clerum allectos posse Clericorum muneribus fungi. 43
Quod in 3. parte strictius & obscurius Gratianus scripsit, planius ab Autore explicatur. 43. & seqq.
Monachorum atque Clericorum aliud atque aliud institutum. Coniungi cepit Monachatus cum Clericatu ab Athanasio, qui Monachos quoque ad Episcopatum vocavit. Nam & Episcopus Monastica vitæ austeritatem retinere potest: quod probatur dictis & exemplis. 44. 45
Probatum post S. Athanasium Monachos ad Ordines & ad Episcopatum in Oriente fuisse promotos. In Occidente Monachi in Clerum recepti primum sub Syricio & Innocentio I. 45. 46
In Gallia Monachi primum sancti Martini tempore in Clerum allecti. 46
Quandonam primum & quatenus Sacramentorum administratio & Ecclesiasticorum munerum functio Monachis fuerit permissa: & strictim de eorum presumptione. 46. 47. 48. 49. initio.
Monachi raro ad Oeconomi vel Defensoris munus admissi. Quod esset Defensoris officium. 48
Monachus ad Ecclesiam promotus nullum ultra commodum ex suo monasterio recipiebat. Vetus in Ecclesia morbus, ut Clerici & Episcopi Abbatias ambiant cum suis Ecclesiis retinendas. 49
Queritur in 4. parte, utrum Monachis & Presbyteris quibus populus ad regendum non committitur, licitum sit decimas accipere. 49. & 51
Probatum manuum laborem Monachis esse in præcepto. 50

Ad Quæstionem II.

Agitur in hac quæst. de jure Monasteriorum & Capitulorum in Ecclesias sive Capellas sibi subditas. 51
Initio omnes Ecclesie erant in Episcopi potestate. Deinde quedam unitæ

PARS SECUNDA.

SYNOPSIS OPERUM

& annexa sunt Monasteriis, Capitulis, & etiam eorum Dignitatibus.

⁵²
Uniones simpliciter concepta latissimè accipiuntur, & Ecclesia pleno jure translata & unita censentur. Quid sit uniri pleno jure. 52
Iisdem Ecclesia & decima, accedente Episcoporum consensu, à Laïcis concessa. Quæ verò Monasteria vel Capitula pleno jure non possident Ecclesias, Vicarium perpetuum tenentur Episcopo præsentare. 52
Monasteria vel Capitula jus in spiritualibus acquirunt non solum concessionem, sed etiam 40. annorum præscriptione. Enumerantur jura spiritualia quæ iis competunt. 53
Curati primitivi differunt à Patronis, ut & Vicarii perpetui à Rectoribus per Patronos præsentatis. 53. 54

Ad Quæstionem v.

Ecclesia condita ab Episcopo vel Abbate in aliena diœcesi, non ad fundatorem pertinent, sed Episcopum diœcesis in qua posita sunt. 54
Quid sit territorium. Explicantur Canones 4. & 5. hac quæstione. 54. 55

Ad Quæstionem III. & IV.

Cur Ecclesia in præscriptionis jure retinuit quod Legibus Romanis constitutum est. 55
Origo tricennaria & quadragenaria præscriptionis breviter perscringitur. Differentia repetenda ex diversis Imperatorum constitutionibus, & variis locorum juribus. Centenaria præscriptionis variae vices. 56
Adversus Parœciarum & Provinciarum publicos limites nulla admittitur præscriptio. 56

Ad Quæstionem vi.

Ecclesiarum possessiones non licet Episcopis & Abbatibus propria auctoritate usurpare, etsi eas existiment suis Ecclesiis competere; alioqui earum dominio excidunt. 57
Quandonam delictum & culpa Episcopi, Abbatis vel Rectoris noceat Ecclesie. 57
Explicantur Canones 3. & 4. 57. 58
Lapsi Sacerdotes & Clerici in Monasteria poenitentia causa retruduntur: & quid de eorum bonis fieri conveniat. 58

Ad Quæstionem vii.

Ostendit Gratianus hac quæst. Monachos vel Clericos non posse à Laïcis Ecclesias & Beneficia, nec decimas accipere inconsultis Episcopis. 58
Omnes Ecclesia earumque possessiones in Episcopi potestate consistere debent jure communi, à quibus distribui debent secundum Canones. Explicatur quid sit, secundum Canones. 58. 59.

SECUNDÆ PARTIS.

Tres gravissimi abusus sæculis quatuor, 9. 10. 11. & 12. Primus erat simonia crimen. Secundus, Principes Ecclesias & earum bona pleno jure sibi vindicabant. Tertius, Abbates, Monasteria & Capitula in præjudicium Episcoporum & Paræcialium Ecclesiarum redimebant Ecclesias & decimas à Laïcis pecuniâ datâ, Episcopis inconsultis.

Enumerantur convocata per ea tempora Concilia, quorum Canones ad coercendam simoniam spectantes Gratianus retulit Causa prima: qui verò pertinent ad invasionem Ecclesiarum & Investiturarum usurpationem à Principibus, & ad acquisitiones reddituum Ecclesiasticorum à Laïcis per Monachos fieri solitas, referuntur hac quæst.

Refertur Concordia inita inter Calixtum II. & Henricum V. Imperatorem de Investituris. Adempta in iisdem Conciliis Laïcis dispositio quælibet in Ecclesias & decimas, quas ab iis, inconsultis Episcopis, Monachi prohibiti sunt recipere.

Decimæ in feudum data restituenda sunt Ecclesiis à quibus sunt profectæ; aut Monasteriis aliisve Ecclesiis ex Episcopi solius consensu; quamvis in alienatione vel donatione rerum Ecclesiæ requiratur Capituli consensus, ac etiam Laïci possint jus Patronatus absque Episcopi consensu ad Ecclesias vel Monasteria transmittere.

Nemo Monachi suscipiat habitum, spem vel promissionem habens quod fiet Abbas.

Explicantur breviter quatuor postremi Canones hujus quæst. qui ad Monachos & Monasteria pertinent.

Qui referuntur à Can. 26. hac quæstione Canones, ad Can. 39. usque ad jus Patronatus spectant.

Ad Quæst. I. & II. Causæ XVII.

Queritur in his Quæst. utrum qui vovit vitam Monasticam, recedere valeat à voto, & utrum restituendum sit Clerico beneficium, cui renunciaverat cum in eo proposito foret ut Monachus fieret.

Vis voti ritè & canonicè concepti. Ad illud requiritur ætas legitima, probatio & professio solemnitis.

Varium fuit tempus probationis. Quo habitu ipsa fieret. Quomodo fieri debeat solemnitis professio.

Explicatur Can. 2. Quæst. 2. & ejus occasione agitur de voti simplicis viribus, quod matrimonium quidem impedit contrahendum, sed contractum non dirimit.

Explicatur quoque Can. Gonsaldus eadem quæst. quo resignatio beneficii facta à Presbytero in manibus Advocati sive Patroni, post emissum de vita Monastica simplex votum, nullius est momenti; aliud si coram Ordinario facta fuisset.

Ad Quæst. III. & IV.

Post voti solemnitis nuncupationem non licet ad sæculum reverti, nedum bona à professis in Monasteria collata recipere, ne superiorum quidem con-

SYNOPSIS OPERUM

sensu.
Jure Justiniano qui cum Monasterium ingreditur, nihil de facultatibus suis disponit, tacite eas Monasterio dedicasse intelligitur: quod moribus nostris non admissum, imò nec antiquioribus Canonibus & regulis. 64.

65
Explicantur aliquot Canones ubi de alienatione rerum Ecclesiasticarum agitur.

Ecclesia suscipere non debet patris bona in necem exheredati filii: imò & in eam collata donatio supervenientibus liberis revocari debet ex S. Augustini doctrina; cujus occasione breviter exponitur Lex si unquam Cod. de revocat. donat.

65. 66
Agitur de jure immunitatis & azylorum, & de pœnis eorum qui confugientes ad Ecclesias abstrahunt; qui quidem tanquam sacrilegi puniuntur pœnis legitimis & canonicis, ac etiam emenda pecuniaria, quæ Wiregeldus appellatur.

66. 67
Agitur & de pœnis eorum qui Clericos verberant aut interficiunt tum civilibus, tum canonicis, inter quas nota est, pœna, Canone Si quis suadente diabolo hac quæst. 4. constituta.

Ad Quæst. I. Causæ xvi.

Hac quæst. tractatur de successione Monachi ad Episcopatum promoti; itemque de successione Clericorum. 68

Ad Quæst. II.

Qua fuerit primis sæculis Episcoporum potestas in Abbates, Monachos & Monasteria. Aliquando Abbates electi fuerunt à Diocesanis Episcopis; sapius tamen Congregationi Monachorum permessa fuit electio, benedictione Episcopo servata; itemque dispensatio bonorum Monasterii; idque vel ab ipsis Episcopis, vel à SS. Pontificibus ad fundatorum preces. 69

Plena tamen & illibata Episcoporum potestas remanebat in Monachos & Monasteria, quantum ad Sacramentorum collationem, correctionem & jurisdictionem. 70

Reprehenditur Episcopalis jurisdictionis divisio in Legem diocesanam & legem jurisdictionis. In quibus utraque consistat ex Interpretum mente. 70. 71

Probatum Concilium Lateranense sub Gregorio I. esse supposititium. 70

De Sanctimonialibus & Episcoporum in eas jurisdictione. 72

Ad Quæst. I. II. & III. Causæ xix. & ad Quæst. IV. Causæ. xx.

Premittuntur quæstiones in hisce quæst. expositæ. 72
Clericus non potest de Ecclesia in Ecclesiam, & de Diocesi in Diocesim sine Episcopi licentia transire: potest tamen Monasterium ingredi invito Episcopo. 73

SECUNDÆ PARTIS.

Nec Monachus transire potest in aliud Monasterium laxioris maximè vitæ : nec regularis Canonicus vitam Monasticam profiteri sine Abbatis sui licentia. Quæ profitentem pœna maneat. Subjiciuntur quædam exceptiones, & egregius S. Bernardi locus. 73. 74

Parentes vel liberi exheredari non possunt propter Monachismum, quo aboletur etiam prior ingratitude. Monachi liberos habentes quatenus testari possint in eorum gratiam. 75

Ad Quæst. I. II. & III. Causæ xx.

Jure veteri oblatio paterna Monachum faciebat filium nondum adultum, ut post pubertatem non liceret egredi Monasterio : quod postea abrogatum. 75

Strictim de etate profitentium, & de solemnitate professionis. Intra quod tempus post professionem reclamare liceat. 75. 76

De fugitivis & desertoribus Monachis & eorum pœna. Quoties fugitivus in Monasterium suum sit recipiendus. 76. 77

Ad Causæ xvi. Canones aliquot & nonnulla Decreti loca.

TRACTATUS

de Antiquo Jure Patronatus.

P RÆFATIONIS

De origine & antiquitate Juris Patronatus.

PRÆFATIONUM utilitas. Juris Patronatus definitio. 78

Patronorum & Advocatorum nomen recentius. Fundatoris & foundationis nomine veteres utebantur ad designandum jus Patronatus, quod veteres Interpretes juris Canonici jus processionis appellant, sed malè. 78

Deducitur origo juris Patronatus non tantum ex Canonibus antiquis & Christianorum Imperatorum Constitutionibus, sed etiam ex Paganorum Jurisconsultorum libris. 79

Hi permisere nimirum ut qui opus publicum suis sumptibus extruxisset vel instaurasset, operi nomen proprium inscriberet : itemque ut instituta in honorem deorum certamina de Institutoris nomine vocarentur. 79

Eadem ratione in altarium & templorum dedicatione certas leges conditor dicebat, ejusque nomen figebatur. 79

Juris Patronatus origo deducenda ex L. 15. Cod. de Sacros. Eccles. & L. 46. Cod. de Episc. & Cler. qui fons Latinis Interpretibus fuit ignotus, quibus nota tantum quædam Justiniani Novella. 80

Iis legibus Administratorum ; Novellis verò Clericorum electio & nominatio conceditur fundatoribus eorumque heredibus ; ordinatione Epi-

scopis servata.

80

Fundationum tamen inspectio Episcopo competebat : quam ei præripere conditor nequibat. Breviter exponitur jus Ecclesiæ Gracæ circa jura Patronatus.

81

Expenditur juris Patronatus origo secundum Canones. Jus Patronatus per dispensationem introductum.

81

Omnes Ecclesiæ & sacra loca sunt in Episcopi plenissima potestate jure communi.

81

Primò contra juris rationem per indulgentiam receptum, ut sicut de Sanctorum & Martyrum nomine quibus dicabantur, Ecclesiæ appellabantur ; ita & de fundatorum nomine denominarentur. Quod comprobatur exemplis.

82

Deinde, sed seriùs & difficiliùs Clericorum nominatio eis eorumque hereditibus indulta.

82. in fine 83

Ad Canones de antiquo Jure Patronatus apud Gratianum.

Refelluntur Interpretes qui Gelasium juris Patronatus autorem asserunt.

83. 84

Arguitur error Glossæ in explicatione Canonis piæ mentis & Can. frigentius xvi. quæst. 7. quæ per processionis aditum Jus Patronatus significari putat.

ibid.

Jus processionis nihil aliud est quàm jus & facultas conveniendi & communicandi in Ecclesiâ. Quod ipse Gelasii & aliorum autoritatibus ostenditur.

84. 85

Canones à Gratiano ex Pontificibus desumpti, explicantur temporum ordine servato.

86

Canon in Parochia xvi. q. 1. agmen ducit, qui Pelagium I. habet autorem.

ibid.

In alieno loco Ecclesiâ extrui non debet nec consecrari, sed fundator debet esse soli dominus.

ibid.

Isto Canone confirmatur Jus præsentationis Clerici, ac etiam Monachi.

Quatenus Monachus promoveri debeat ad Clericatum.

87

Quid sit mediana hebdomada. Ex dispensatione temporum intervalla in ordinatione quandoque non servantur.

88

Breviter explicantur Can. Abbatem & Can. Eleutherius xviii. Quæst. 2.

88

Explicantur Can. 34. & 35. xvi. q. 7. Prior cujus autor est Gregorius I. pertinet ad Monasteriorum unitorum regimen. Alter falsò tribui Gregorio probatur : repetitur quippe ex Capitularibus.

89

Explicantur Canones ex Conciliis excerpti. Prior occurrit Can. 1. x. q. 1. quo bona Monasteriis oblata eximuntur ab Episcopi potestate, contra jus vetus : qui Canon ad Hispaniam tantum pertinuit.

90. 91

Hinc notatur error Gratiani, quo duce Joannes vetus Interpres commentum Legis diocesana excogitavit, quod iterum profligatur.

91

de Episcoporum in Monasteria potestate. Monachorum regula olim à Episcopis probata.

90. & 92

SECUNDÆ PARTIS.

- Patronorum jura vel ad honorem, vel ad onus, vel ad utilitatem pertinent.* 92. 93
- Inopi Patrono alimenta sunt subministranda. Et ea occasione exponitur*
Can. 30. xvi. q. 7. 93
- Explicantur Can. 31. & 32. xvi. q. 7. Conceditur Patrono ejusque heredibus inspectio circa dotem Ecclesiarum & res à se donatas, & eisdem jus nominationis sive presentationis confirmatur.* 93. 94
- Quid propriè significetur in his Can. per, denominationem Ecclesiæ in ipso tempore ordinationis.* 94. 95
- Ordinatio absoluta & sine certo titulo antiquo Ecclesiæ usuerat irrita, inefficax & nulla. Inanis quoque institutio sp̃reto Patrono facta.* 95
- Exponuntur Can. 37. & 38. eadem C. & q. Iis coërcetur abusus quo Patroni Clericos Ecclesiis præficere vel removeere solebant, inconsultis Episcopis.* 96
- Explicatur Can. 33. xvi. q. 7. quo legitima Patronorum jura, nominationis præcipuè confirmantur.* 97. 98
- Commendandi verbo usa est media ætas pro nominare sive præsentare.* 97
-

Ad Gratiani Causas xxvii. & sequentes ad xxvi.

TRACTATUS.

De Sponsalibus & Matrimoniiis.

PREFATIONIS.

GRATIANI mens in his questionibus. Matrimonii impedimenta quadam matrimonium impediunt contrahendum; quadam etiam dirimunt contractum. Primi generis exempla, Ecclesiæ prohibitio, & tempus feriatum. 99

Secundi generis impedimenta 13. qua recensentur. 100

Plures sunt contractus medii sponsalia inter & matrimonium, qui enumerantur: de his insignis locus Chrysostomi. Definitio Sponsalium proponitur. 100. 101

Explicatur matrimonii definitio à J. C. tradita. Quo differat uxor à concubina. Illa definitio non est à causa efficiente, sed ab effectu. 101. 102

Causa efficiens sponsalium & matrimonii est consensus. Quid sit fides pactionis & fides consensus: hinc conficitur exactior matrimonii definitio. 102. 103

Triplex est matrimonii bonum, fides, proles & sacramentum. 103. 104

De Matrimonii institutione, & de mutua quæ debet esse virum inter & uxorem charitate, quæ repræsentat Christi cum Ecclesiâ conjunctionem. 104. 106. 107

S. Paulus uxorem habuit. 105

Matrimonium designat duas Christi cum Ecclesiâ uniones: hinc discrimen

SYNOPSIS OPERUM

107. 108

matrimonii rati à consummato.
Matrimonium est nova legis sacramentum. Qua sit ejus tum materia tum forma. 108. 109

Ad Quæst. I. Causæ XXVII.

Incipit tractatus de Matrimonii impedimentis. Inter dirimentia votum numeratur, de quo Gratianus hac quæstione. 109. 110

Divinis Scripturis laudatur virginitatis votum, quæ matrimonio prælata fuit à Christo & Apostolis. De ea Patrum selecta testimonia; ut & de voti solemnibus. 110. 111. 112

Votum quid sit. Votum aliud simplex, aliud solenne. Utriusque vis & potestas. 112. 113

Ad Quæst. II.

Queritur primo an puella alteri desponsata possint renuntiare priori conditioni. Matrimonium sponsalibus initiatur. Quid significet vox, Palea, apud Gratianum. Unde fluxerit distinctio Sponsalium de futuro & de presenti. Quid sit fides pactionis, & fides consensus. Quid matrimonium presumptum. 113. 114. 115

Sponsalia de futuro non dirimunt posterius matrimonium perfectum, nec Religionis ingressum impediunt; secus de sponsalibus de presenti, aut de matrimonio presumpcio ante Conc. Trid. 115

Utrum solus consensus matrimonium faciat; & qualis debeat esse. Matrimonium aliud initiatum, aliud ratum, aliud consummatum. Quæ ratione conjugii appellatio tribuatur quandoque sponsalibus, & sponsis mariti ac uxoris nomina. 115. 116

An & quibus casibus sponsus & sponsa possint ab invicem secedere: quæ quæstio resolvitur variis adhibitis solutionibus. 116

Religionis causa, si sponsalia tantum intercesserint, licet secedere; ut & si matrimonium tantum perfectum fuerit, non consummatum: non item si consummatum; nisi mutua voluntate Monasterium conjuges perant, quod facere debent ex Episcopi judicio. 116. 117

Licet quoque secedere propter impotentiam antecedentem. 118

Rapta puella reddenda est priori sponso. 118

Jure veteri non licebat renuntiare sponsalibus, sed censuris ea implere renuntians cogebatur: quod novo jure temperatum & mutatum. Sponsalia quidem solvuntur secuto matrimonio, non aliis item sponsalibus; hæc enim non consistunt. 118. 119

Ad Quæst. I. Causæ XXVIII.

Divortium duplex, quantum ad vinculum, & quantum ad torum. Matrimonium aliud legitimum & non ratum: aliud ratum & non legitimum: aliud legitimum & ratum simul; cujus divisionis autor S. Ambrosius. 119. 120

Inter

SECUNDÆ PARTIS.

Inter Judæos & infideles verum est matrimonium, licet non indissolubile: unde & jubet Apostolus hujusmodi conjugia post conversionem ad fidem retineri; nisi in odium Christiani nominis infidelis à converso discedat, vel cum infideli morari non liceat absque pietatis detrimento. Adductæ in locum Apostoli elegantes Patrum sententia.

121. 122

Matrimonium à Christiano cum infideli vel Judæa contractum nullum est; ideoque dissolvendum: at non dissolvitur fidelis conjugis ad infidelitatem vel hæresim transitu, nisi quantum ad torum: qua in re notatur Celestinus

III. Prohibetur matrimonium catholicum inter & hæreticam, valet tamen.

122. 123

Ad Quæst. III.

Quomodo intelligenda sint hæc Apostoli verba: Unius uxoris virum. Bigamus est ex communi Patrum sententia contra S. Hieronymum, qui ante baptismum unam, & postea alteram uxorem duxit.

123. 124

Ad Quæst. I. Causæ XXIX.

Matrimonium persona vel status errore contractum, est inutile; non item errore fortune vel qualitatibus.

125

Ad Quæst. II.

Jure Civili nullum erat inter servos matrimonium, sed utile est jure Ecclesiastico: quo tamen nullum est à libero cum ancilla per errorem contractum, nisi novus consensus accedat. Eo etiam jure liberi ex conjugio cum servis inito suscepti matris conditionem sequuntur.

126

Ad Quæst. I. III. & IV. Causæ XXX.

Triplex est cognatio, naturalis, legalis & spiritualis. Inter quos cognatio spiritualis contrahatur, & qua sint ejus vires. Quid juris si contracto matrimonio ea cognatio inter conjuges superveniat. Restricta cognatio spiritualis per Conc. Trid. Unus tantum in baptismo susceptor adhibendus.

127. 128. 129

Legalis cognatio quid sit, & ejus effectus.

130

Ad Quæst. II.

Ante septennium sponsalia contrahi nequeunt.

130

Ad Quæst. V.

Clandestini vitium jure veteri non irritabat matrimonium: sed qui matrimonium clandestinè contractum allegabat, illud probare tenebatur. Clandestina matrimonia legitima fiebant Ecclesia comprobatione accedente.

131

SYNOPSIS OPERUM

*Vetustissimo tamen jure Canonico irrita erant clandestina matrimonia: quod
jus reductum est per Conc. Tridentinum. Clandestinarum nuptiarum
odio bannorum denunciationes inductæ.* 132

*Can. 1. 10. & ult. desumpti ex supposititiis epistolis. Corona olim cur in
nuptiis prohibita & postea permissa.* 132. 133

Ad Quæst. I. Causæ XXXI.

*Duobus casibus matrimonium inter adulteros nullum est & irritum; extra
hos casus illicitum est, sed tamen utile.* 133. 134

Secunda nuptia damnanda non sunt. Arguitur Gratianus. 135

Ad Quæst. II.

*Consensus in matrimonio debet esse liber, nec per graviolem metum expres-
sus. Potest pater filium impuberem in matrimonium collocare.* 135. 136

Ad Quæst. I. Causæ XXXII.

*Licet adulteram dimittere, quantum ad torum factum divortio. Can. 17.
hac (. quæst. 7. falsò tribuitur S. Ambrosio. Valet, imò laudatur jure
Canonico matrimonium cum ea quæ corpore quæstum fecit.* 136. 137. 140

Ad Quæst. II. & III.

*Matrimonium ad duplicem finem institutum. De immoderato conjugii usu:
& strictim de parentum consensu.* 138. 139

Ad Quæst. IV.

An uxore vivente, liceat filios ex ancilla quarere. 138

Ad Quæst. V. VI. VII. & VIII.

*Si virgini vel nupta stuprum aut adulterium per vim inferatur; nec illa
pudicitiam amittit, nec hac adulterii rea est. Adulterium nullo præ-
textu excusari potest: & in eo par est conjugis utriusque conditio jure
Canonum, licet dispar esset jure Civili. Egregium eam in rem Anto-
nini rescriptum.* 139

Ad Quæst. I. & II. Causæ XXXIII.

*jure Civili propter impotentiam coëundi licitum est divortium: quòd cum
Ecclesia veteri jure Canonico non admisisset; recepit tamen novo jure
per dispensationem.* 141. 142

*Impotentia temporalis non nocet, sed perpetua; non subsequens, sed præ-
cedens, quam ignoraverint conjuges.* 142

SECUNDÆ PARTIS.

Qua ratione probanda sit impotentia. Redintegratur matrimonium, si postea appareat perpetuum non fuisse impedimentum. 142
De melesicio: ejus ab impotentia discrimen. Matrimonium absque Ecclesie judicio dissolvere non licet. De pœnitentia breviter. 143. 144
Quæstiones IV. & V. perstringuntur brevissimè. 144

Ad Quæst. I. & II. Causæ XXXIV.

Rursus de adulterio, & de conjugio, altero conjugum superstite, cum sciente vel ignorante, bona vel mala fide contracto. 144. 145

Ad Causam XXXV.

Strictim de consanguinitate, affinitate, & honestatis publica justitia. 146

Ad Causam XXXVI.

Strictius ad huc de raptoribus. *ibid.*

Ad Libri I. Decretalium Titulos tres.

XXIX. De Officio & Potestate Delegati.

XXX. De Officio Legati.

XXXI. De Officio Iudicis ordinarii.

Præfationis generalis & communis tribus Titulis.

PRÆPONITUR jurisdictionis Ecclesiastica definitio. Patrum Græcorum atque Latinorum selectis sententiis confirmatur Episcoporum supra Presbyteros in Ecclesia potestas. Quadam de sancto Ignatio Martyre. 147. 148. 149

Nec contraria fuit S. Hieronymi sententia. 150

In quibus consistat Ecclesiastica jurisdictio. Iudiciorum Ecclesiasticorum forma. Jurisdictio Ecclesiastica sapius Christianorum Imperatorum constitutionibus fuit confirmata. Quibus competat ista jurisdictio. 150
151. 152.

Ad Tit. XXIX. de Officio & Potestate Iudicis Delegati.

In quo versetur officium, de quo hoc tit. & seqq. Officium latius patet quàm notio. Definitur jurisdictio. Discrimen iudicem inter & eum cui mandata est jurisdictio. 153. 154

Excipiuntur iudices ab Imperatore vel à S. Pontifice dati, quibus jurisdictio extra ordinem competit, ideoque iudices dare possunt. Quin & contra juris Civilis regulas Pontificis Delegatis jurisdictionem sibi delegatam aliis mandare permissum. Quod quo colore sit ab Alex. III. & Innoc. III. introductum, explicatur. 154. 155. 156

SYNOPSIS OPERUM

- Quinam appellandus à Subdelegato per Pontificium Delegatum.* 156. 157
Vis & potestas hujus clausula, remota appellatione, vel sublato appellationis effugio, quæ solet apponi in Pontificia delegatione: quæ requirantur ut ea clausula vim habeat. 157. 158
Enumerantur quidam casus quibus à S. Pontifice Delegatus jurisdictionem subdelegare non potest. 159
In causa delegata quovis Ordinario superior est Delegatus Pontificius, etiam Episcopo, quem subdelegare potest. 159
Plures simul delegari possunt. Vis illius clausula: quod si non omnes interesse velint aut possint, reliqui in negotio procedant. 160
Rescripti formam iudex delegatus accuratè servare debet. Quinam delegari possint à summo Pontifice vel ejus Legatis. Delegatorum aetas ex utroque jure. 161. 162
Locus, intra quem incipere & finem accipere debet Delegati iudicium. 162
Qui sumptus debeantur iudicibus Delegatis & eorum Assessoribus. 163
De Recusationibus iudicum Delegatorum, & apud quem tractari debeat recusationis causa. 163. 164
Quibus modis finitur iudicis Delegati potestas. 164. 165

Ad Lib. I. Decretalium Tit. XXX. de Officio Legati.

- Conferuntur Legati cum iudicibus Delegatis.* 165
Causa & origo Legatorum. Tres eorum sunt species: Legati à latere; Legati nati: horum quidam enumerantur. 166. 167. 168
Explicatur cap. Novit hoc tit. ex historia fide. 169
Comparantur invicem Legati à latere, nati & missi. 169. 170
Multa sunt quæ Legatis à latere non competunt absque speciali Pontificis facultate. 170
Enumerantur communia quadam Legatis omnibus jura. 170. 171
Cujus gentis & virtutis Legatos à latere in provincias mitti expediat. 171
Strictim de Legatis Nuntiis, & de Ecclesia Gallicana moribus circa Legatos à latere. 172

Ad Lib. I. Decretalium Tit. XXXI. de Officio Iudicis Ordinarii.

- Quinam Ordinarii censeantur in utroque jure.* 173

Ad Cap. I.

- Elicitur vera hujus cap. sententia; hac nimirum, Episcopis competere criminum omnium inquisitionem & correctionem, advocato etiam secularis iudicis auxilio.* 173. 174

Ad Cap. II. & III.

- Corrigitur inscriptio cap. 2. Cap. verò 3. sententia est, censuras à quovis*

SECUNDÆ PARTIS.

inferiori Pralato, etiam Plebano latus, non debere à superiori relaxari, nisi satisfactione accedente. Strictim de Jurisdictione Plebanorum. 174
Cap. 2. eo spectat, occulti criminis reum à fidelium communione non esse removendum. 175

Ad Cap. IV.

Lite pendente Episcopum inter & Patronum super jure Patronatus possunt Ordinarii vacanti Ecclesia Oeconomos praeferre. 175

Ad Cap. V.

*Continetur hoc cap. remedium adversus suspectas & supreptitias absolutio-
nis literas, quas criminum rei à summo Pontifice reportabant, non ex-
pressa veritate. 176*

Ad Cap. VI.

*Pertinet hoc caput ad officium Ordinarii adversus fraudes eorum, qui im-
petratâ ad cautelam absolutione, litis persecutionem impediunt vel ne-
gligunt. 177*

Ad Cap. VII.

*Episcopus potest immorigeros & vagantes Monachos & Canonicos regu-
lares, negligente Superiore, coercere per suspensionem ab officio & bene-
ficio. 177. 178*

Ad Cap. VIII.

*Qua ratione per superiorem Ecclesiasticum concedenda sit absolutio ab ex-
communicatione ab inferiori latâ. 178*

Ad Cap. IX.

*Pertinet hoc cap. ad jura Patriarcharum & Primatum in subditos Episco-
pos, pra quibus nihil juris habent nisi quantum sacri Canones vel antiqua
consuetudo concesserit. 179*

Ad Cap. X. XI. & ult.

*Cap. 10. Consecratio suffraganeorum committi potest à Metropolitano. Ca-
pitulo ult. Ordinarii, quibus delegata fuerit à S. Pontifice pro violenta
manuum in Clericos injectione, possunt eam aliis delegare. 180. 181*

*Capituli xi. principio non potest Metropolitanus compellere Suffraganei sui
subditum ad recipiendam delegationem super appellationis causa. 181*

Ejusdem cap. §. 1. Index à Pontifice delegatus in causa delegata major

SYNOPSIS OPERUM

*est Ordinario. Punitur contumax reus missione in possessionem, & quis
ejus poena effectus.* 182

Ad Cap. XII. XIII. & penult.

*His Capitulis excitatur Episcoporum diligentia ad corrigendos suos subditos,
etiam Monachos & Cathedralium Ecclesiarum Canonicos, cessantibus
intra certum tempus Abbatibus & Capitulis post Episcopi monitionem:
nec tamen tribuitur nova Episcopis potestas, neque constituuntur iudices
delegati Sedis Apostolica.* 183. 184

Ad §. I. Cap. XIII.

*Qua requirantur ad indicendam à divinis cessationem: & quod sit ius
Episcoporum si levi ex causa ab aliquo Capitulo vel Monasterio fue-
rit indicta.* 184

Ad Cap. XIV.

*Latini apud Gracos in Episcopos electi debent adjungere sibi Gracum Coad-
jutorem.* 185

Ad Cap. XV.

*Ut moribus & vita, ita doctrina & eloquentia Episcopum praeellere
debet.* 185

Ad Cap. XVI.

*Episcopalia jura vel ad honorem & potestatem Episcoporum spectant; vel
ad eorum utilitatem & commodum; vel mixta sunt.* 186

Ad Cap. XVII.

Qua forma visitare debeat Episcopus Monasteria sibi subdita. 187

Ad Cap. XVIII.

*Agitur hoc cap. de divisione jurisdictionis Ecclesiastica in legem dioecesanam
& legem jurisdictionis. Jurisdictio Ecclesiastica consuetudine vel pre-
scriptione potest acquiri.* 187. 188

Ad Libri III. Decretalium Tit. V. de Præbendis & Dignitatibus.

TRACTATUS.

PRAEFATIONIS.

- P**RÆBENDARUM & Beneficii nomina & origo. 189. 190
Initio nascentis Ecclesia omnia inter fideles erant communia : sed aucto fidelium numero defuit inter Laicos ista communio, quæ retenta inter Clericos, nec diu tamen, nec ab omnibus, sed à solis regularibus Canonicis. 190. 191
Hinc orta bonorum Ecclesia divisio, quæ antea ad Episcoporum dispositionem & dispensationem pertinebant. 191
Inde tituli sive Parœcia instituta, in quibus Clerici perpetuò ministrarent, cum antea Episcopi nutu mitterentur. 191. 192. 193
Instituendis Parœciis Romani Pontifices præivere : quos & Occidentalis & Alexandrina Ecclesia est imitata. 192
Postmodum instituta in Ecclesia Dignitates : & qua ratione. 193. 194
Præbenda pro minori Beneficio sumptæ definitio. Clerici sunt usufruarii bonorum Ecclesiæ, non domini. 194
Præbenda præterea sumitur pro stipendio assisiis præstari solito, & etiam pro Canonicatu. Ejus sub hac posteriori acceptione definitio. 195
Breviter proponuntur quæstiones quæ in hoc titulo tractantur. 195. 196

Ad Cap. I. & III.

- Unde sumptum utrumque cap. Beneficia hereditario jure deferri non possunt.* 196. 197
Quatenus liceat Clericis testari de suis rebus, & de eorum ab intestato successione. 197. 198

Ad Cap. II. IV. XVI. & XXIII.

- Premittitur horum Capp. sententia, quæ eo spectat ne Clerici absque titulo ordinentur ; alioqui tenetur ordinator ejusve successor ad sacros ordines promotus vel beneficium vel interim alimenta præbere, nisi ei patrimonium suppetat.* 198. 199
Qui sufficiens patrimonium habet, ordinari nequit à non suo Episcopo, nisi Episcopi proprii dimissorias literas habeat. 200
Forma & ritus ordinationum. Clerici ordinandi in Ecclesia publicatio. Clericus ordinatus stabilitatem loci ad quem ordinabatur, tenebatur servare : quod tamen aliquando remissum iis qui inviti ordinabantur. 201. 202

SYNOPSIS OPERUM

Postea prohibitum ne inviti ordinarentur, & simul ejusmodi conditiones rejecta per Chalced. Concilium, quo Ecclesiastici Tituli ad ordinationem necessitas confirmata, & cujus sanctioni adversatur patrimonii titulus.

202. 203

*Tituli patrimonialis origo fluxit ex prava Can. 6. Chalced. interpretatione in dictione *κώμν*.*

203

Chalced. Conc. absoluta ordinatio irrita erat & nulla. Sed hac pœna mutata in Conc. Lateranensi, de qua supra. Hinc nata rescripta de providendo: contra qua varia Episcoporum querela.

203. 204

Ex Conc. Tridentino ordinari quis potest titulo patrimonii vel pensionis, quæ alienari non possint, nec remitti.

204

Aurelianensi constitutione prohibetur redditus patrimonii Clericalis alienatio, non ipsius proprietatis. De titulo Clericali decima solvenda.

205

Ad Cap. V. VI. VII. XIII. XIV. XV. XVII.
XXVIII. & XXXIII.

Connexio Tractatus de Beneficiorum pluralitate, de qua his capp. cum tractatur superiori, de absoluta ordinatione.

206

Utilitas & ordo Tractatus de Beneficiorum pluralitate.

206

Sex priora capitula pertinent ad Conc. Later. sub Alex. III. tria reliqua ex Conc. Later. sub Innoc. III. sunt desumpta.

206

Cap. 5. juncto cap. 3. de Cler. non resid. contra plures Dignitates vel Ecclesias Parœciales obtinentem hac sancitur pœna, ut qui secundam impetravit, illam amittat. Cap. vero 7. & 14. primi vel secundi beneficii optio conceditur omnium tamen idem autor Alex. III. sed infra f. 216. conciliantur.

207

Cap. 18. electio declaratur irrita propter pluralitatem beneficiorum electi.

207. 208

Explicatur cap. de multa 28. quo prohibetur ne quis duo beneficia, Ecclesias scilicet Parœciales, dignitates & personatus simul retineat: aliqui secundum recipiens, ipso jure primo privatus existat. Additur & pœna adversus Collatores. Conceditur tamen S. Pontifici dispensatio duobus casibus.

208. 209

Quando possit Episcopus dispensare. Unde fluxerit Commendarum abusus.

209

Beneficia alia majora, alia minora. Dignitas quid sit. Quid Personatus: Ecclesia Parœciales sive Plebania dicta Personatus. Ab his quatenus differant Prabenda & simplicia Beneficia.

210. & 211

Rursus Beneficia alia secularia sunt, alia regularia.

211

Antiquissimo jure prohibitum ne quis in duabus Ecclesiis conscriberetur: quod in Ecclesia tum Orientali tum Occidentali receptum.

212. 213

Diligentius etiam postea prohibitum à SS. Pontificibus Nicolao II. Alexandro II. Urbano II. & Paschali II. contra fraudes adversus antiquos Canones excogitatas. Sed quia nulla ab his pœna constituta; ideo ab Alex. III. & Innoc. III. in duobus Conciliis Lateranensibus addita pœna, quæ tamen ad simplicium Beneficiorum pluralitatem non pertinet: sed

quam

SECUNDÆ PARTIS.

- quam tandem Concilium Trid. inhibuit.* 213. 214.
Passim de dispensatione circa Beneficia. In Gallia circa pluralitatem Beneficiorum servatur jus à Conc. Lateranensi sub Innoc. III. constitutum. 214. 215
Concilii Later. sub Innoc. III. aucta pœna per Extravag. execrabilis de præb. & quatenus. Alia pœna contra habentes plura Beneficia. 215
Simplicia Beneficia plura simul obtineri nequeunt absque dispensatione ex mente Canonum. 216
Explicantur cap. 7. & 14. hoc titulo, quibus Alexander III. videtur recessisse à pœna per ipsum in Conc. Later. statuta. 216
Ex Conc. Later. sub Innoc. III. primum Beneficium incompatible vacat ipso jure, nec requiritur sententia judicis. Explicantur capp. 6. & 9. de Concess. Præb. quæ videbantur repugnare. 217
Jus devoluti in Conc. Later. tribus mensibus definitum, sed à Raymundo ad sex menses in cap. de multa productum. 218
Vacantia propter pluralitatem Beneficia pauperibus Clericis conferenda. 218
Explicatur cur in cap. 7. hoc tit. Archidiaconus privet Clericos proprio Beneficio & eos excommunicet: itemque cur ab Archidiacono appelletur Archiepiscopus, non Episcopus. 218. 219
Duo unita Beneficia simul obtineri possunt. Strictim de unionibus. 220

Ad Cap. VIII. XX. XXI. XXV. XXVI. & XXVII.

- Capituli 8. prima parte prohibetur Dignitatum permutatio: quod ad præbendarum quoque permutationem porrectum est. Hujus prohibitionis rationes.* 221. 222
Secunda parte prohibetur præbendarum sectio: quod in iis duntaxat Ecclesiis locum habet, in quibus certus & determinatus est numerus Præbendarum. Respondetur objectionibus. 222. 223

Ad Cap. IX. & XIX.

- Nulli Beneficia Ecclesiastica tribuantur vel promittantur antequam vacent. Cap. 9. species proponitur. Quæ jura Canonicorum propria sint. Differt Canonicatus à Præbenda.* 224
Subjicitur Cap. 19. species. Promissio præbende primo vacatura reprobat. Quibus quotidiana distributiones debeantur. 225
Legati Cardinales nequeunt Beneficia nondum vacantia conferre, vel promissiones vacaturorum confirmare. 225
Progressus juris quo prohibetur ne Beneficia conferantur vel promittantur antequam vacent. Id primum in Episcopis constitutum; postea ad omnia Beneficia productum absolutè. Remansere tamen receptiones in Canonicum, quibus inest ipso jure datio præbende, cum facultas se obtulerit. 226. 227
Explicatur cap. 9. Remanserunt diutissimè gratia expectativa. 227. 228

SYNOPSIS OPERUM

Ad Cap. X. XII. XXX. & XXXI.

Cap. 10. species proponitur. Pertinet ad reprimendam quorundam Monachorum & Canonorum regularium avaritiam & temeritatem, ut & cap. 12. & 31. 228. 229

Tria jura distinguenda sunt, quæ in Ecclesias parochiales sibi vindicare solent Monachi, Canonici Regulares, vel Ecclesiarum capitula. Explicantur varii capituli 31. articuli. 229

Notantur imprimis Anglicanorum Monachorum & Canonorum excessus suorum privilegiorum obtentu. 230

Quo pacto Ecclesie parochiales Monasteriis, & Canonorum Collegiis unitæ fuerint. In his desideratus Episcoporum consensus. Monachorum circa ejusmodi Ecclesias abusus enumerantur. 230. 231

Ad Cap. XI.

Valet hæc lex foundationi apposita, ut Presbyter Missam quotidie celebret, & ab Ecclesia non recedat. 232

Ad Cap. XV.

Clericus qui in alia Ecclesia Beneficium habet, eligi non potest. 232. 233

Ad Cap. XVII.

Præbenda in manibus summi Pontificis resignata, non potest quasi vacans ab Ordinario conferri. Strictim de permutatione Beneficiorum. 233
234

Ad Cap. XVIII.

Explicatio hujus Capituli unde desumenda. Tres fuerunt Bernardi juris Canonici studio celebres. Quadam differentia inter duo Lateranensia Concilia sub Alex. III. & Innoc. III. circa Beneficiorum pluralitatem. 234. 235. 236

Ad Cap. XXI.

Origo pensionum. Causæ propter quas conceduntur. Quæ ratione jure Canonico iudex simul quis & arbiter esse possit, contra quod obtinet jure Civili. 236. 237.

Ad Cap. VI. XXII. XXIV. XXVII. XXIX. & ult.

Pertinent hæc cap. ad Mandata de providendo. Rescripta vel ad lites, vel

SECUNDÆ PARTIS.

- ad Beneficia conceduntur ; ad hæc referuntur mandata de providendo ,
qua à SS. Pontificum plenissima potestate ortum duxere.* 237. 238
- Vetustiore Alexandro III. autorem non habent. Monitoriis primum
literis usi Pontifices , deinde præceptorii , tum executorii.* 238
- Forma hujusmodi mandatorum certa non erat , sed arbitraria. Quo co-
lore introducta fuerint. Episcoporum adversus ea querela , & variæ
exceptiones ; modo alterius Beneficii non expressi , modo certi & de-
finiti præbendarum numeri. In his aliquando Episcoporum consensus
postulatus.* 239. 240
- Discrimen inter Investituram & Institutionem , seu corporalem inductionem
in possessionem. Non semper irritabantur Collationes factæ in præjudicium
mandatorum. Exponitur cap. 22.* 241
- Frivola & frustratoria Ordinariorum exceptiones rejectæ ; quarum exempla
suppeditant capitula 27. & 34. Quando in rescriptis inspicere debeat tem-
pus impetrati rescripti , vulgò data , aut ejus præsentationis & receptio-
nis.* 242. 243. 244
- Inquiritur quo jure collatio præbendarum Ecclesia Andegavensis pertine-
rit ad Gallie Reges. Jus Collationis quod Principibus competit multum
differt à jure præsentationis.* 244
- Quibus casibus restringi cœperint mandata de providendo , qua tandem om-
nino per Conc. Trid. sublata sunt.* 245

Ad Cap. XXIX. XXXV. & XXXVII.

*His Capp. strictim agitur de ætate & qualitate eorum quibus Beneficia con-
feruntur.* 245. 246

Ad Cap. XXX.

*Quo casu qui non residet in Ecclesia parœciali , sit ea ipso jure privatus :
qua occasione breviter de residentia.* 246. 247

Ad Cap. XXXII.

*Dispensatus studiorum causâ distributiones quotidianas non lucratur , qua
præsentibus tantum debentur. De dispensatione à residentia ratione stu-
diorum.* 247. 248

Ad Libri III. Decretalium Tit. XXXVIII.
De Jure Patronatus.

TRACTATUS.

P RÆFATIONIS

UTILIS & necessaria Juris Civilis cum Canonico conjunctio. 249
Ius Patronatus primum concessum edificatoribus vel instauratoribus
sacrorum locorum. Hujus Juris vestigia quadam in Digestis. 249. 250
Ius Patronatus constitutum indicatur Christianorum Imperatorum Consti-
tutionibus. 250. 251
Aliquando nomina fundatorum imposita sunt Ecclesiis & locis piis ab eis
exstructis. 251. 252
Quandonam Patronis concessa fuerit nominatio & electio ordinandi Clerici,
& alia eorum jura. 252
Jura Patronorum referuntur vel ad honorem, vel ad onus, vel ad com-
modum. 252. 253
Patroni & Patronatus nomen in hoc sensu non valde antiquum. Nec
antiquius Advocati & Advocatia vocabulum pro jure Patronatus. 253
Primis temporibus Advocati dicti Defensores, ab Imperatoribus impetrati
ad Ecclesie tutelam ad exemplum Sacerdotum provinciarum, qui apud
paganos ex Advocatorum collegio eligebantur. Explicatur L. 38. Cod.
Theod. de Episcopis & Clericis. Quid per Coronatos intelligendum
in ea Lege: quid sint Sacerdotes provinciarum. 253. 254. 255
Ab antiquis illis Advocatis diversi sunt, qui postea Advocati, Vicedomini
& Custodes dicti, & quorum nomen fundatoribus & Patronis tributum
licet Advocati à fundatoribus distinguendi sint. 255. 256
Definitur jus Patronatus. Ius illud competit fundatoribus & edificato-
ribus Ecclesiarum & locorum piorum. Ius Patronatus triplex, Eccle-
siasticum, Laicum & mixtum. 256. 257.

Ad Cap. I. II. & III.

Explicatur cap. 1. quo ut ex 2. cap. comprimitur Laicorum potentiorum
presumptio, qui dividenda hereditatis judicio ipsas Ecclesias scindebant
inter se, quod in hereditariis pradiis essent extructa. 257. 258
Cap. 3. præfinitur tempus ad presentandum dissentientibus inter se Patroni
heredibus circa Clerici presentationem: quo elapso jus ad Episcopum
devolvitur. Hujus novi juris ratio. 258. 259
Potentiores Laici Monasteria, Abbatis, Ecclesias & Ecclesiastica bona
occupavere ante Caroli Martelli tempora. 259
Qua occasione hujus usurpationis origo Carolo Martello tributa fuerit.
Obiter de precariis rerum Ecclesiasticarum. 260. 261

SECUNDÆ PARTIS.

Eadem postea prædia sub certo censu à Carolo Magno & ejus liberis concessa. Eadem deinceps, ut & ipsa Ecclesiæ inter heredes divisa: quod sub tertia Regum nostrorum stirpe prohibitum. 26. 263

Ius Patronatus transit ad heredes & successores in stirpes, non in capita. 263. 264

In unum Presbyterum vel Clericum presentandum convenire debent heredes Patroni; alioqui si dissentiant, reliquie tollenda & Ecclesiæ occludenda erant veteri jure. 264. 266

Duplex sacrarum reliquiarum usus in Ecclesiæ. 265. 266

Ad Cap. IV.

Hoc cap. coercetur simonia quæ committi consueverat in presentationibus ad Beneficia. 267. 268

Ad Cap. V. partem I. & ad Cap. XXIV. & XXIX.

Patroni Laici in presentatione variare possunt; non item Ecclesiastici. S. Pontifex juri Laicorum Patronorum apud nos non derogat. 268. 269

Ad §. I. Cap. V. & ad Cap. VIII. X VII. & XX.

Ecclesiæ, decimæ, & Ecclesiastica possessiones Collegiis Clericorum vel Monasteriis donari à Laicis prohibita absque Episcopi, aut eo recusante, summi Pontificis consensu. 270. 271

Ius Patronatus donari à Laico Collegio vel Monasterio potest absque Episcopi consensu. Discriminis ratio. 271. 272

Institutio ab Episcopo facta sine consensu Patroni irritanda venit. 269 272

Quæ à Laicis Ecclesiarum & decimarum donationes fiunt Ecclesiis, verius sunt restitutiones, Conciliorum Canonibus sapius injuncta. 272. 273

Insignia hujusmodi restitutionum exempla. 274

Ad Cap. VI. & XV.

Firmantur dua regule. Prima sanctuarium Domini jure hereditario non posse obtineri. Secunda, Ecclesias à Patronis concedi non posse, Episcopis inconsultis. 274. 275. 276

Arguitur Clericorum Angliæ incontinentia. Prohibitum ne Presbyterorum filii etiam legitimi paternis Beneficiis præficerentur. 275. 276. 277

In his tamen aliquando dispensatum, etiam ab Episcopis. 277. 278

Queritur 1°. an ad venditorem redeat jus Patronatus, à patre ideo comparatum ut filium suum ad Ecclesiam præsentaret; irrita nempe hac venditione constituta. 2°. an pater filium suum possit præsentare. 278. 279

SYNOPSIS OPERUM

Ad Cap. VII. & XIX.

Villa universitate generaliter locata, nec excepto jure Patronatus, jus presentandi pertinet ad conductorem, à quo presentatus praefertur à domino villa presentato; ut & presentatus ab eo quisit in presentandi possessione.

Explicatur cap. 7.

279. 280

Dejectus è possessione prius restituendus, quam de principali causa cognoscatur.

280

Transit jus Patronatus cum universitate villa, etiam ad conductorem, multo magis ad juris successorem.

280. 281

Donatio ad firmam specialis contractus, & in quo consistat.

281. 282

Ad Cap. IX.

Immutari nequit Ecclesiarum status per Patronos, nisi Episcopi aut Praelati superioris consensus accedat.

282. 283

Ad Cap. XII. XXII. & XXVII.

Quatuor menses Patronis Laicis ad presentandum concessi, sex verò Patronis Ecclesiasticis.

284

Ad Cap. XIII. XIV. XVI. & XXIII.

De origine Templariorum. Eorundem & Hospitaliorum ut & Monachorum excessus adversus Episcoporum jura, exemptionum prae-textu.

284. 285

Ecclesia in temporalibus concessa Monasteriis vel Capitulis, omnimoda jurisdictio servatur Episcopo; nisi & in spiritualibus concessa fuerit.

285. 286

Quibus modis comparari possit jus Patronatus. Illud etiam Laico donari potest, modo gratis concedatur.

286. 287

An permutari possit jus Patronatus. Quae requirantur ut possit praescribi.

287

Ad Cap. XVIII.

Quae proponi solet hujus capituli species rejicitur. Unde desumenda sit vera species.

288

Ad Cap. XXI.

Duo praemittuntur ad hujus Capituli intelligentiam.

289

Hoc capitulo coercentur Clerici qui Episcopis inconsultis Ecclesias à Patronis obtinebant.

290

Quid sit recognitio Laica in hoc cap.

290. 291

SECUNDÆ PARTIS.

Hujusmodi recognitiones juris Patronatus sæpius fiebant apud iudices sæculares in Anglia, agre ferentibus Episcopis. 291. 292

Solebant & in Anglia Patroni institutos Clericos pro suo arbitrio expellere. 292

Decretalium jure rerum Ecclesiasticarum invasores apud judicem Ecclesiasticum conveniendi sunt : quod tamen in Anglia non fuit receptum ; in qua etiam apud iudices regios causa de jure Patronatus agebantur : quæ ex Gallicis moribus in Angliam translata ; nec etiam absenta sunt prorsus ab antiquis Canonibus. 292. 293. 294. 295. 296

Ad Cap. XXII. & XXVII.

Fatale tempus concessum Patronis ad præsentandum non currit nisi à die notitia. Institutus ab Episcopo post elapsum Patroni tempus, præsentandus nihilominus est à Patrono, & qua ratione. 296. 297.

Ad Cap. XXIII.

Unde desumptum sit hæc cap. Breviter de Donatione juris Patronatus in Laicum collata. 297. 298

Prohibentur usurpationes illicitæ novorum jurium quæ à Patronis, Advocatis, Vicedominis & Custodibus in perniciem Ecclesiarum præsumebantur. 298. 299

Advocati qui ; eorum officium, jura, usurpationes, exitus. 299. 300. 301

Vicedomini qui, & eorum jura. 301. 302

Quid sit jus custodia, & quibus competat. 302. 303

Enumerantur illicitæ Patronorum exactiones. Quid sit Regium. Quid fodrum. Quid albergaria. 303. 304

Ad Cap. XXV. & XXX.

Jus Patronatus acquiritur sola fundatione, licet reservatam non fuerit. 304

Patronus in electione Prælati suffragium non habet, sed electioni jam factæ præbet assensum. 304. 305

Quid sit Conventualis sive Collegiata Ecclesia. 305

Præsentatio parochialium Clericorum pertinet ad Ecclesia parochialis Rectorem, non ad Patronum. 306

Ad Cap. XXVIII.

Varia discrimina inter Patronos Ecclesiasticos & Laicos. Qua ratione coeperint Pontifices juri Patronorum, Ecclesiasticorum maximè, derogare. 306. 307

Sequuntur Notæ ad Alex. Chassanæi in Decretalium libros Partitula, quæ summariis non egent.

Ad Titulum de Solutionibus & Liberationibus
Dig. & Cod.

TRACTATUS.

PREFATIONIS.

O RDO Tractatus. Connexio Tituli Dig. & Cod. cum titulis præcedentibus vel sequentibus.	323
Iure Civili erant certi modi dissolvende obligationis, qui quidem enumerantur.	327-328
Satisfactionis & Liberationis vocabula latissimè patent, & continent omnes omnino obligationis dissolvende modos.	328
Quidam modi tollunt obligationem ipso jure; quidam tantum per exceptionem. Discrimen modorum utriusque generis. Quatenus competat exceptio.	329. 330
Acceptilationis vires.	331

Ad L. I. II. III. IV. &c.

Queritur, si debitor ex pluribus causis obligatus solvatur, cui obligationis solutio sit imputanda.	332
Præponuntur circa hanc questionem tres regulæ.	332-333
Strictim de Fidejussoribus, pignore, usuris.	334. 335
Quandonam solutio imputari debeat in sortem vel usuras. Proposita regula exceptio triplex.	335. 336
Explicatur vox, Dena, in L. 24. Dig. hoc tit.	337
Quod sit antiquius debitum. De modo usurarum.	338. 339

Ad L. IX. X. XI. &c.

Pertinent hæc Leges ad Adjectum solutionis causâ; cui rectè solvitur. Quis adjici possit.	339. 340. 341
Explicatur discrimen inter pupillum vel furiosum adjectos in contractu solutionis causâ, & inter pupillum vel furiosum, in quorum personis conditio pecunia danda testamento est appositâ.	341. 342. 343
Ea in re dissentiebant utriusque Scholæ Iuriconsultæ.	342
Rectè quis adjicitur cujuscumque status vel conditionis fuerit.	343 344
Explicantur varia stipulationum formulæ, quæ sub disjunctione efferuntur.	344. 345

SECUNDÆ PARTIS.

Ad L. XII. XIII. XIV. XV. &c.

Agitur de solutione facta cuipiam ex mandato vel jussu creditoris, vel de ea qua fit jussu debitoris. 346. 347

Mandato constituitur procurator; idque vel ad lites, vel ad negotia, aut omnia, vel certi generis. 347

Procuratori generali solvi potest. Potest etiam debita exigere. Potest & solvere, & novare. 348

Duplex transactio, alia donandi, alia transigendi causâ. Utraque generali procuratori non permittitur, licet postrema tutori sit concessa. 349. 350

Speciali procuratori, vel ad lites transigere non licet. 350

Enumerantur modi quibus cessat facultas solvendi procuratori generali vel speciali. 351. 352

Qua ratione fiat delegatio vel cessio; & de viribus delegationis & cessionis. 352. 353. 354. 355

Quatenus filiofam. vel servo peculium habenti, aut servo administratori vel actori, vel etiam institori solvi possit. 356. 357

Solutio invito vel ignorante domino facta falso procuratori vel negotiorum gestori non liberat, nisi domini ratihabitio sequatur. 357

Quid sit ratihabitio: quando & à quo facienda sit: quomodo & quibus clausulis fiat stipulatio, ratam rem dominum habiturum. 357. 358.

359. 360. 361

Qui non teneantur cavere de rato. 359. 360

Quis ratum habere possit, quo tempore, & quis sit ratihabitionis effectus.

362. 363. 364

Qua competat actio, si dominus ratum non habeat, aut etiam ante ejus ratihabitionem: quod propositis distinctionibus explicatur. 364. 365.

366.

Quatenus ignorantia prosit vel noceat ei qui solvit falso procuratori, quem verum esse putabat. 367

An soluto matrimonio per divortium, gener socero dotem solvens, non adhibito filia consensu, liberetur. 368

Quid significant in stipulatione ratum haberi hac verba: Quanti interest.

369

An & quatenus tutori vel curatori solvi possit.

369. usque ad 376

Proponitur varium genus Tutorum.

369. 370

Effectus divisa tutela vel curationis.

374. 375. 376

Potest creditor convenire vel rem principalem vel mandatorem. 376

Discrimen inter mandatorem & fidejussorem. Item inter eos communia.

377. 378

Tutor delegare potest pupilli debitores, modo delegatio in fraudem non fiat: & data occasione, de actione Pauliana & de interdicto fraudatorio.

378. 379. 380

Potest etiam tutor transigere.

380

Competit pupillis actio subsidaria adversus magistratus Municipales. 381

Nonnulla de falso tutore vel curatore.

382

SYNOPSIS OPERUM

<i>An pupillo solvi possit : an ipse solvere possit sine tutoris autoritate : & arrepta occasione eleganter de pupillorum obligatione.</i>	382. 383. 384
<i>Quid sit locupletiolem fieri : & quando pupillus vel minor censeatur locupletior.</i>	385
<i>Quis teneatur probare pupillum vel minorem locupletiolem factum.</i>	386
	387
<i>Civitas vel Ecclesia utitur jure minorum.</i>	387

Ad L. IX. §. I. XVI. XVII. &c.

<i>Premittitur ordo hujuscetractationis.</i>	388
<i>Liberatio contingit, quoties res soluta vel à debitore vel ab alio ejus nomine sit accipientis creditoris pro solido.</i>	388
<i>An liberatio contingat si res pignori obligata, vel quæ possit evinci, soluta fuerit.</i>	389
<i>An si solutus sit statuliber ab eo qui hominem debet.</i>	390. 391
<i>An si pecunia aliena, reproba vel adrosa soluta fuerit ; ubi de moneta.</i>	392. 393
<i>Quid sit fieri accipientis pro solido.</i>	393
<i>Ut in obligationibus, ita & in solutionibus quatuor cause solent intervenire dies, conditio, modus, accessio rei vel persona : quibus addi potest locus, itemque poena.</i>	394. 395
<i>Vis & divisio conditionis.</i>	396
<i>An dies incertus conditionem faciat. Iurisconsultorum ea de re dissidium,</i>	397
<i>De viribus exceptionum quantum ad liberationem.</i>	398. 399
<i>De solutione ante diem vel tempus facta.</i>	399
<i>Rei debita oblatio vel depositio quomodo & quando fieri possit.</i>	400
<i>Mora quo pacto contrahatur, & ejus effectus.</i>	400. 401
<i>Quæ sit distinctio inter obligationem & actionem presentem, cessantem & extinctam.</i>	402
<i>Utrum & quatenus aliud pro alio solvi possit.</i>	404. 405
<i>De in solutum additione.</i>	406
<i>Minores si pro pecunia rem mobilem vel immobilem dederint, restituntur.</i>	407
<i>De pactis variis quæ pignoribus solent adjici.</i>	407. 408
<i>Aliud factum pro alio solvi non potest. Factorum distinctio.</i>	408. 409
<i>Expenduntur questiones duæ. Prima, si res plures simul purè vel sub alternatione debeantur, quomodo rectè solvi possint. Secunda, si una vel plures res aut facta purè vel sub alternatione promittantur, utrum & quibus casibus solutio pro parte pariat liberationem : itemque si pluribus debeatur, quomodo divisio fieri debeat iis casibus : ubi fusè de stipulationibus alternativis.</i>	409. 410. usque ad 417
<i>Explicantur tres stipulationum formula quæ ad alternativas accedunt ; ubi de stipulatione pœnali.</i>	417. 418. 419

SECUNDÆ PARTIS.

Ad L. XXXVIII. XLIII. LXXV. &c.

Confusio qua est aditionis effectus pro solutione est. Quid sit; ejus vis & effectus in debitore herede ex asse vel ex parte tantum; in debitore principali vel fidejussore aut mandatore.

Adduntur duo alii aditionis effectus præter confusionem.

420. 421. 422

422. 423

ERRATA.

IN PRIMA PARTE.

- Fol. 9. lin. 1. lege incidere.*
f. 13. l. 23. lege Maximinum pro Maximinumi.
l. 29. lege concerter.
f. 30. ante verbum: scripsit enim, pone].
f. 31. notam initio pagina excusam refer ad lineam 19.
f. 99. l. 32. lege, Andrensis, pro Audrensis.
f. 103. l. 12. lege, Cleri, pro Clerici.
f. 108. l. 30. lege, Electionis, pro, ectionis.
f. 128. l. 30. post verbum, Gerinaniam, adde, misit.
f. 145. l. 32. lege, & Joa. fabrum, pro, & Joc.
l. penult. adde & lege, celebrari consecratio debet, pro, celebrari seccratio
f. 151. l. 17. lege, consequenter, pro, conquenter.
f. 163. l. 9. lege, liberalitate, pro; libertate.
f. 167. l. 6. lege, Mareschallum, pro, Mareschal Hum.
f. 175. l. 12. lege, Nazianzenum, pro, Nazenum.
f. 211. l. 1. nota 1. lege βῆμα, pro βῆμα
f. 227. l. 3. ante verbum: quamvis, pone].
f. 251. l. 12. lege, adversus, pro advesus.
f. 272. li. 27. lege, Gregorii M. pro Gregorii M. S.
f. 281. l. 37. lege, à qua, pro àquo.
f. 295. l. antepenult. lege, tales, pro talc.
f. 299. l. 37. lege, decimo, pro decano.
f. 308. lege, officiis, pro osticiis.
f. 311. l. 1. nota 2. lege, decolorare, pro deolorare.
l. 40. lege, claustro, pro clausto.
f. 322. l. 41. expunge hac verba: vide orig.
f. 332. l. 32. lege, in suis legibus, pro suis legibus.

IN SECUNDA PARTE.

- f. 10. l. 28. lege, Antissiodorensi, pro Antisidorensi.*
f. 24. l. 35. lege, Remensis, pro Rhenensis.
f. 25. l. 2. lege, confratrias, pro confrartias.
f. 36. l. 2. lege, Martinum primum, pro Martinum I.
f. 37. l. 30. lege, Religiosarum, pro Religiosorum.
l. 32. lege, partim, pro partem.
f. 54. l. 37. lege, tricennalis, pro triennalis.
f. 79. l. 32. lege, pollicitatio, pro pollicitate.
f. 80. l. penult. lege, possessionem, pro, professionem.
f. 90. l. 14. lege, Tarraconensis, pro Terraconensis.

f. 93. l. 33. lege, defraudare, pro defraudere;
l. 37. lege, Civitatis, pro Civitati.
f. 106. l. 1. lege, virginitatis, pro virginiatis;
f. 139. l. 20. lege, concumbitur, pro concubitur.
f. 203. l. 6. lege, L. 16. pro L. 6.
f. 104. l. 2. lege, epist. 12. Stephani Tornacensis, pro, epist. 2. Steph. Toma-
censis.
ibidem. l. 9. lege, cap. 4. pro cap. 5.
f. 224. l. 10. lege, extat, pro extra.
f. 225. l. 39. lege, promissiones, pro promissionis,
f. 268. l. 34. lege, Episcopus, pro Episcopis.

FRANCISCI FLOR